

VÝSTAVA FISCHEROVI A MARIE FISCHEROVÁ-KVĚCHOVÁ V MUZEU JIHOVÝCHODNÍ MORAVY VE ZLÍNĚ

Blanka Petráková, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

Ve dnech 24. března až 28. srpna 2022 se ve Zlíně uskutečnila výstava nazvaná HLAVU VZHŮRU! FURT SE DE! Fischerovi a Marie Fischerová-Kvěčková. Výstava vznikla ve spolupráci s Vysokou školou uměleckoprůmyslovou v Praze v rámci projektu Průmysl a umění. Projekt byl podpořen Ministerstvem kultury České republiky v rámci programu na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity. Projekt se zaměřuje na spolupráci průmyslu a umění, odehrávající se na pozadí společenských změn 1. poloviny 20. století. K výstavě

Instalace výstavy Hlavu vzhůru! Furt se de! Foto R. Ševčík, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

vydala Vysoká škola uměleckoprůmyslová objemný katalog.¹ Je členěný do osmi kapitol, na nichž se podíleli autoři Jitka Škopová, Andrea Březinová, Blanka Petráková, Jan Květina, Martin Lukavec a Petr Toth. Jednotlivé kapitoly se zabývají rodinným zázemím a podnikáním Fischerových, provázaností rodin, mapují

podrobně a vůbec poprvé uměleckou dráhu malířky a ilustrátorky Marie Fischerové-Kvěchové, nechybí oddíly věnované ekonomickým a politickým souvislostem a medailony osobností spřízněných či jinak spojených s rodinou. Za motto výstavy i katalogu bylo zvoleno masarykovské heslo „Hlavu vzhůru! Furt se de!“, které si rodina osvojila v těžkých obdobích válečné a poválečné éry.

Fischerovi z Libčic nad Vltavou byli cihláři a vyhlášení stavitelé komínů, zejména komínů s vodojemem. Těžištěm výstavy i katalogu je však dílo akademické malířky Marie Fischerové-Kvěchové (1892–1984). Narodila se v Kutné Hoře, vystudovala uměleckoprůmyslovou školu v Praze a po absolutoriu pokračovala ve studiu na Colarossiho akademii v Paříži. Po návratu z Paříže se provdala za MUDr. Jana Fischera, přijala složené příjmení Fischerová-Kvěchová a svá díla začala podepisovat iniciálami MFK. Zpočátku žili manželé v Praze, roku 1933 se natrvalo přestěhovali do Černošic. Zde jejich tři děti Marie, Jan a Jelena vyrůstaly v inspirativním prostředí rodinné vily Sakrabonie.

Tvorba M. Fischerové-Kvěchové byla velmi různorodá, největší ohlas však měla její bohatá ilustrátorská činnost. Ilustrovala na osmdesát titulů oblíbených dětských knih. Měla blízko ke svérázovému hnutí, snažila se propojit modernitu s tradicí. Hned v roce 1915 navázala mladá výtvarnice úzkou spolupráci s družstvem Zádruha.² Navrhovala dětské oděvy, dezény látek, porcelánové figurky a dekory na dětské jídelní sady, hračky pro gumárenský průmysl, zpracovala velké množství tištěných reklamních materiálů. Malířčinu kariéru v podstatě ukončil únorový převrat, jehož důsledkem byl zákaz publikování, vystavování a prodeje výtvarných děl.

Marie Fischerová-Kvěchová zasvětila své výtvarné dílo třem hlavním tématům, k nimž se neustále vracela: přírodě, lidové kultuře a dětem. Vztah umělkyně k dětskému světu se projevoval mimo jiné zájmem o historii a uměleckou hodnotu hraček.

1 BŘEZINOVÁ, Andrea et al. *Hlavu vzhůru! Furt se de! Fischerovi a Marie Fischerová-Kvěchová*. Praha: UMPRUM, 2022. 362 s.

2 Zádruha byla založena v Praze roku 1900 a záhy se do jejích aktivit zapojila i matka M. Fischerové-Kvěchové, Marie Kvěchová starší, která se stala jednatelkou družstva v oboru loutek, krajky a výšivky. V činnosti pro Zádruhu se angažovala až do své smrti v roce 1946.

Fischerovi pěstovali u svých dětí vztah k umění, k historii a lidové kultuře. Sbírali lidové, exotické i autorské hračky, umělecké textilní výrobky a zajímavé krojové součástky zdobené výšivkou, shromáždili rozsáhlý soubor lidové a exotické obuvi a módních doplňků. Základy rodinné sbírky lidového a historického textilu položila malířčina matka Marie Kvěchová st. na přelomu století, nalezneme zde však i mnohem starší artefakty. Soubor hraček, historických textilií a obuvi získalo v letech 2005–2007 do svých sbírek Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.³ Výstava HLAVU VZHŮRU! FURT SE DE! umožnila muzeu představit nejzajímavější exponáty z tohoto souboru a současně nasměrovala zájem na malířčinu tvorbu zaměřenou na jihovýchodní Moravu.

Zatímco rodina nadále pietně spravuje umělecký odkaz Marie Fischerové-Kvěchové, další velkou část rodinné a národní paměti – pozůstalost po dceři Jeleně Látalové, etnografce a fotografce, nabídl Ivan Látal

(syn J. Látalové a vnuk Marie Fischerové-Kvěchové) před několika lety Slováckému muzeu. Výběr z černobílých portrétních fotografií Jeleny Látalové byl součástí výstavy ve Zlíně. Snímky zobrazující obyvatele moravského a slovenského venkova mimo jiné posloužily jako názorný příklad profesionálního zájmu o lidovou kulturu a rodinné součinnosti napříč generacemi.

Fischerovi byli nadšenými cestovateli a jejich letní měsíce bývaly v meziválečném období zasvěceny dobrodružství a poznávání. Cestovatelé nedbali na nepohodlí, nepřízeň počasí ani technické zádrhele a vydávali se na několikátýdenní cesty po Evropě, zejména jižním a jihovýchodním směrem. V místech prázdninových pobytů navazovali dlouholetá přátelství. Dosvědčuje to jak dochovaná korespondence, tak desítky skicářů, které Marie Fischerová-Kvěchová na výpravách naplňovala rozsáhlými konvoluty kresebných i malířských záznamů krajiny, staveb, portrétů a krojových studií.⁴ Její skicáře, ilustrované dokumenty doby, kterých se dochovalo několik set, by zasloužily důkladnější rozbor.

Přestože se Fischerovi za první republiky cítili jako doma v celé Evropě a státní hranice v této svobodné době nebyly žádnou překážkou, nejsilnější vazby navázali na jihovýchodní Moravě, především ve Velké nad Veličkou, ve Vlčnově a v Tupesích, kam se opakovaně vraceli. Památnou se stala zejména první třítdenní cesta manželů Fischerových, kterou uskutečnili

Manželé Fischerovi ve Velké nad Veličkou v létě 1922. Rodinný archiv.

³ Celkem jde o 647 lidových, exotických a autorských hraček a více než 160 evidenčních položek historického textilu a obuvi, z toho 40 ks šatů, 18 vějířů, 5 kabelek, 10 dětských křtíčních čepců, 5 slunečníků apod., těžištěm souboru je etnická a historická obuv.

⁴ Kresby jsou ve velké většině označeny jmény portrétovaných osob – dospělých i dětí a obsahují poznámky o lokalitě, barevnosti, místních názvech a řadě dalších podrobností včetně datace.

Alžběta Turečková Čambalová, Velká nad Veličkou 1922. M. Fischerová-Kvěčhová, rodinný archiv.

5 Pohlednice z 3. srpna 1922, Rodinný archiv Marie Fischerové-Kvěčhové (dále MFK).

6 KLUSÁK, Karel. Lidová vyšíváčka Běta Čambalová. *Český lid* 43, 1956, č. 2, s. 85.

7 TUREČKOVÁ-ČAMBALOVÁ, Běta. *Na shledanou, Kawakami*. Ostrava: Profil, 1981, s. 92.

8 KLUSÁK, Karel. c. d., s. 86.

9 Rodinný archiv MFK, 2021.

10 TUREČKOVÁ-ČAMBALOVÁ, Běta. c. d., obrazová příloha.

11 Památník rodiny Zemanových je uložen ve sbírce Městského muzea Veselí nad Moravou, pobočka Masarykova muzea v Hodoníně.

v létě 1922. Cestovali tehdy ještě vlakem a pěšky, zastavili se v řadě míst na Moravě i na Slovensku a zavítali také do Velké nad Veličkou. Odtud zaslali přítelkyni Boženě Vohánkové pohlednici s nadšeným písemným sdělením: „*Je tu tak nádherně a tolik krojů, že nám srdce usedá a kytky z něho rostou! Příští prázdniny jedeme*

do Velké na prázdniny a ty musíš s námi! Nestačím kreslit...“⁵

Ve Velké nad Veličkou navázali Fischerovi hned v roce 1922 celožitovní přátelství s lidovou vyšíváčkou Bětou Čambalovou.⁶ Zmiňuje se o tom i „Čambalčina“ dcera Alžběta ve své knize *Na shledanou, Kawakami*: „*Maminka měla ve světě plno přátel, mnozí ji vyhledávali ve Velké při návštěvě Slovácka, a když nepřišli sami, poslali aspoň své syny a dcery. Jednou se tak znenadání objevila i malířka Fischerová-Kvěčhová s manželem. Odvolala se na svou matku, jednu z dam, které tvořily výbor výrobního družstva pražské Zádruhy. Tak milé návštěvě nechtěla matka odepřít pohostinství. Ale jak a kterak, když oba pokoje byly obsazeny? V krajním, menším, bydlel Uprka a v prostředním, prostornějším, Joža Koudelka. Franta Uprka projevil ohromnou radost ze seznámení s autorkou originálních dětských postavíček a hned jí familiárně začal oslovovat ‚děvčičo‘ [...]. Oba umělci se sami nabídli, že propůjčí manželům Fischerovým svůj byt a sami se vyspí buď na půdě, anebo za dvorem ve stodůlce na zemi, na slámě. Odnesly jsme jim tam tehdy peřiny a všechno bylo v pořádku...*“⁷

U Čambalových se Fischerovi ubytovávali opakovaně, podobně jako řada jiných umělců a intelektuálů, kteří navštěvovali Hornácko a hledali zde inspiraci pro svoji tvorbu.⁸ Ve Velké vytvořila M. Fischerová-Kvěčhová řadu portrétů, mimo jiné zpodobnila Anču a Bětu Tomášů, Anču, Bětu a Tomáše Migoťovy, Martina a Jaroslava Drlíkovy, Anežku a Martina Kohůtů a Stázinu Peškovou, ale také starostu obce, muzikanty, průčelí staveb, interiéry a zejména nespočet krojových studií.⁹ Fischerovi se nadchli pro hornácký lidový kroj a nechali se v něm vyfotografovat v několika pózách. Fotografie potom rozeslali jako pohlednice.¹⁰ V následujících letech už do Velké přijely s rodiči i všechny děti s babičkou a rodinné výpravy pokračovaly i za protektorátu. V srpnu 1940 se zastavili u Vlasty Zemanové ve Velké nad Veličkou a podepsali se do jejího památníku.¹¹ Při návštěvě

Hrubé Vrbky v červenci 1941 portrétovala M. Fischerová-Kvěčhová legendárního primáše Jožku Kubíka, jeho synka Jožinka a další hornácké muzikanty.¹² V Hroznové Lhotě skicovala portrét Aničky Sýkorové a Maryšky Strýčkové.¹³ Dojmy z jedné z dalších návštěv Velké zachytila písemně: „... do Velké, kde nás s otevřenou náručí vítá stará Čambalka. Je jako vždy roztomilá, obskakuje nás, objímá, líbá, hostí, snáší, co může. Chleba, mléko, třešně, ořechy. Fotografuji ji a musíme slíbit, že v neděli ‚dojedeme‘ na celý den. Donáší chléb, teplé mléko, a ještě má strach, že budeme huadné. Odtud jedeme přes Luky, Dolněmčí, Nivnici (zastávka v hospodě), do Bánova – zde fotografování, dále do Bojkovic – zde hrozná zděšení při zjištění, že jsem cestou ztratila futrál na aparát i se zaostřovací kasetou i s exposimetrem. Jsem úplně zdrčená, Jenda zuří, nechá nás u zámku, vrací se autem do Bánova a vrací se rozzuřen, bez futrálu. Nechal to ‚ai‘ vybubnovat, ale bezvýsledně, futrál navždy pryč...“¹⁴

Běta Čambalová, 1940. Foto J. Látalová, Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti.

Národopisné výpravy z Černošic na Moravu a Slovensko pokračovaly v mírně obměněném složení až do počátku sedmdesátých let. Fotografka a etnografka Jelena se v dospělosti na místa prvorepublikových rodinných výletů opakovaně vracela s fotoaparátem v roli dokumentátorky života na vesnici, lidového kroje a lidového umění. Její starší sestra Marie, výtvarnice a keramička, ještě coby studentka uměleckoprůmyslové školy absolvovala praxi v keramické dílně v Tupesích.¹⁵ Spřátelila se s rodinou Úředníčkových a vracela se sem pracovat s keramikou na letní praxe po celou dobu studia, někdy i v doprovodu sestry Jeleny a spolužačky Květy Rakošanové.¹⁶ Desetiletí před tím s Úředníčkovými spolupracovala již M. Kvěčhová starší v roli jednatelky Záduhy a za protektorátu do Tupes rádi zajížděli i manželé Fischerovi.

Ve Vlčnově se Fischerovi seznámili s rodinou Chvilíčkových. Navázali družný kontakt, posílali si pohlednice a přání k Vánocům a vzájemně se navštěvovali. Dcera Filomény a Františka Chvilíčkových Anastázie po letech vzpomínala takto: „Pod kolníu sme měli na bílém zdi po obúh stranách u vrchu pás slovákckých ornamentú na žlutém podkladě širokém 35 až 40 cm, keré vymalovala tatičkova sestra. Jednú v létě, bylo to koncem dvacátých let, tatiček otevřeli vráta, aby mohli vyjet s povozem do pola. V tom jél okolo osobní automobil s plátěnu střechú, staženú dozadu a v něm seděli manželé s děckama. Auto zastavilo. Z něho vystúpila mladá

12 Kopie jejich portrétú uchováva Muzeum romské kultury v Brně.

13 HAVLÍK, Vlastimil. Textilní tvorba Marie Fischerové-Kvěčhové. *Český lid* 94, 2007, č. 1, s. 60.

14 Rukopisné záznamy MFK, Rodinný archiv MFK.

15 Marie Borková Fischerová (1916–2001).

16 Praxe M. Borkové v Tupesích se uskutečnila v letech 1937–1940, 1942. Viz LÁTAL, Ivan. *Život v hlíně*. Černošice: vlastním nákladem, 2016, s. 7.

Stařeček Chvilíček, Vlčnov 1922, M. Fischerová-Kvěchová, rodinný archiv.

scherovi k nám dycky přijeli bez ohlášení v létě během prázdnin a né na delěj, jak jeden týdeň. Ze začátku sebú párkrát přivézli aj maminku Kvěchovu. Říkávali jí babulka. Paní doktorová nám děckám, a potom aj naším děckám dala moc knížek s jejíma obrázkama. Aj Karafiátovy Broučky. Fischerovi k nám jezdívali přes jeden aj dva roky. Za války nejezdili, ale často nám psávali. A dycky na svátky Velikonoční a Vánoční poslali gratulaci. Paní doktorová byla u nás ve Vlčnově naposledy v jedenapadesátém roku. V osmačtyřicátém roku sem byla v Praze a stavila sem sa u nich na návštěvu. Jela sem ze smíchovského nádraží vlakem na Plzeň. V Černošicích bývají blízko nádraží v krásnej vile. Tehdy ještě měli služku. Náno jí říkali. Služila u nich od mlada. Povožili mňa autem po všeckých pražských památkách. Velice u nich bylo dobře.¹⁷

Nejmladší ze tří dětí černošických Fischerových byla Jelena Látalová, historička umění, etnografka a fotografka (1921–2003). Po maturitě na gymnáziu pokračovala ve studiích na odborné škole fotografické a vyučila se fotografkou. Ve věku 22 let získala zaměstnání ve Státním fotoměřickém ústavu v Praze a byla pověřena fotodokumentací bombardováním ohrožených památek v protektorátu. Po skončení druhé světové války studovala národopis a dějiny umění na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze u profesorů Karla Chotka, Drahomíry Stránské, Karla Pražáka, Antonína Matějčka a dalších. Studium dokončila v roce 1950 doktorátem. Roku 1957 nastoupila jako etnografka do národopisného oddělení Národního muzea, kde působila až do důchodu. Podílela se na třídění a katalogizaci sbírek i na přípravě řady výstav. Jak během studií, tak po celý svůj život náruživě foto-

17 Vyprávění Anastázie Ondruškové Chvilíčkové (1913–2008), zapsal Jaroslav Tvrdoň, 1981.

grafovala. Zaměřovala se na humanistickou černobílou fotografii, která vedle umělecké kvality a autenticity nese vysokou hodnotu dokumentační. Tématem volných fotografií Jeleny Látalové byli převážně obyvatelé venkova. S portrétovanými navazovala osobní kontakt, jejich postoje a pohledy vypovídají o vzájemné důvěře. Lidé, jejich způsob života, lidové umění a tradiční oděv z řady regionů Slovenska, Moravy, Slezska, Čech, ale i Bulharska, Rumunska či bývalé Jugoslávie dominují uměleckému odkazu fotografky. Její dílo nebylo dodnes odborně zpracováno, a to ani na půdě domovského Národního muzea. Na důkladné zhodnocení čeká archiv negativů a pozitivů Jeleny Látalové s národopisnou tematikou, věnovaných rodinou Slováckému muzeu, i menší soubory v dalších muzeích a archivech. Ivan Látal uspořádal roku 2008 v Černošicích výstavu jejích fotografií Skromná velikost lidového umění, která v menších obměnách putovala do několika dalších výstavních sálů.

V souboru J. Látalové, uloženém ve Slováckém muzeu, se kromě stovek negativů a pozitivů nachází také sešity se soupisy a stručnými popisy všech očíslovaných záběrů, které si fotografka velmi pečlivě vedla jak při samostatných cestách, tak v rámci výzkumů v době národopisných studií pod vedením profesorů Karla Chotka a Drahomíry Stránské. Studenti národopisu na Karlově univerzitě navštěvovali velkou řadu lokalit v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku. Byla mezi nimi nejen místa se zajímavou architekturou, dochovanými relikty lidového oděvu a lidových zvyků, ale také muzejní sbírky a národopisné slavnosti. Látalová dokumentovala například

Sedící žena (vlevo), Vlčnov 1922. M. Fischerová-Kvěchová, rodinný archiv.

Vlčnovská nevěsta, Vlčnov 1940. M. Fischerová-Kvěchová, rodinný archiv.

Vlčnovjané, Vlčnov 1947. Foto J. Látalová, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

František Chvilíček (vpravo), Vlčnov 1947. Foto J. Látalová, Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti.

účastníky prvních ročníků festivalu ve Strážnici a řadu dalších pozoruhodných událostí. Na některá z míst se vracela téměř do konce života. Roku 1940 fotografovala svatbu ve Velké nad Veličkou a vytvořila jeden z posledních portrétů rodinné přítelkyně Běty Čambalové. Při této návštěvě vznikl i autoportrét ve velickém kroji. V červnu 1947 navštívila s fotoaparátem spolu s Chotkovými studenty Prostějov, Šardice, Kyjov, Vracov, Suchou Loz u Uherského Brodu, Kostelec u Kyjova, Uherský Ostroh, Archlebov, Rohatec, Velké Bílovice, Lanžhot, Starou Boleslav a Poděbrady. V červenci téhož roku dokumentovala strážnické slavnosti a poté se zastavila ve Vlčnově, kde fotografovala svatbu dcery rodinných přátel Chvilíkových, u nichž jako dítě strávila nejméně prázdniny. Na podrobně popsaných snímcích zachytila rodiče Františka a Růženu Chvilíkovy, z několika úhlů pohledu portrétovala nevěstu se ženichem, popsala oděv a úpravu hlavy družic a řadu dalších detailů. Vytvořila zde několik desítek dokumentů, zachytila přípravy na svatbu, svatebčany sedící u stolu, muzikanty, skupinu před kostelem, krojované děti na dvoře atd. Portréty nevěsty, ženicha a svatebních rodičů se řadí k jejím nejkrásnějším fotografickým portrétům.¹⁸ V září 1947 cestovala s profesorem Chotkem na Hanou, kde se v Prostějově účastnili Hanáckého roku. Odtud pochází fotografie kroměřížských královnic, dokumentace postupu vázání šátků u Jana Zbořila, fotografie sbírek lidového umění v muzeích v Prostějově, Litovli, Olomouci, Vyškově, Tovačově, Kojetíně, Holešově a Kroměříži. Cesta pokračovala přes Uherské Hradiště do Brna, kde Látalová fotografovala zejména keramiku a lidové plastiky. V pozdějším

18 Fotografická pozůstalost Jeleny Látalové, Etnografické oddělení Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

období, kdy už M. Fischerová-Kvěchová tolik necestovala, využívala často jako předlohu pro své krojové a národopisné studie právě fotografie dcery Jeleny Látalové.

Z tradiční kultury se M. Fischerová-Kvěchová zajímala nepochybně nejvíce o lidový kroj, který vedle lidových staveb dokumentovala všude, kde se s ním na svých cestách setkala. Lidový oděv zkoumala do posledního detailu a v Mánesových stopách dokázala velmi pregnančně vystihnout střih a celkový charakter krojového typu. Stala se znalkyní krojových oblastí napříč Československem a díky tomu mohla na konci padesátých let vytvořit např. známý národopisný betlém, v němž zástupce českých a slovenských krojů s lehkostí a přehledem zpodobnila.¹⁹ Kromě tradičního oděvu ji zajímal i každodenní život na vesnici, lidová slovesnost, hudba, tanec, zvyky a obřady. Řadě z nich byla na svých cestách přítomná a získané postřehy si bedlivě zapisovala. Při jednom pobytu na jižní Moravě se zúčastnila hned dvou svateb v jednom týdnu – ve Vlčnově a v Hradčovicích. Zaznamenala průběh a zvláštnosti svatebního obřadu, detaily úpravy hlavy nevěst a družic i večerní tanec v hostinci: „... *a pak muzika v hospodě až do noci. Všechno jsme dělali s sebou. Bylo to ohromné. Taký jsem si skočila s tátou a Chvilíčkem [...] báječné tance, cifrování, sedlácké, výskání, rozjaření, čardáše...*“²⁰

Tanec, píseň a lidová slovesnost vůbec byly pro malířku nejen zdrojem zájmu, ale zejména pramenem, z něhož čerpala náměty k ilustracím dětských knih. Texty písní a říkadel převážně sama vybírala z publikovaných sbírek národních a lidových písní, někdy čerpala i z vlastních terénních zápisů. Když zaslechla písničku, která se jí líbila, zapsala si alespoň začátek a pokračování potom dohledala doma. Ráda poslouchala relace plzeňského, brněnského a ostravského rozhlasu a s velkou chutí si také lidové či zlidovělé písně sama zanotovala.

Když se ve věku šedesáti let zamýšlela nad svým životem a hodnotila dosavadní publikační činnost, byla si vědoma, že je to právě lidová slovesnost, zdroj desetiletými vycizelovaného jazyka, nejryzejších emocí a pravdivosti, které by se ještě ráda ve své ilustrátorské tvorbě věnovala.²¹ Totalitní režim jí to však neumožnil a pozdní ilustrace lidových písní a říkadel nebyly již vydány. V dopise z roku 1954 pod tlakem režimních struktur sebekriticky vyvozuje, proč se její tvorba po únoru 1948 dostala na okraj zájmu umělecké kritiky: „... *že jsem ve svém samotářství a malé průbojnosti nebyla ani členem žádného spolku, ve kterém bych mohla vystavovat...*“²²

Jako umělkyně spjatá s masarykovskou demokracií byla Marie Fischerová-Kvěchová po komunistickém puči označena za vládní malířku z první republiky. Její knihy musely zmizet i z veřejných antikvariátů. Přestože bylo vydávání knih s jejími ilustracemi s nástupem komunismu na dlouhá desetiletí

19 Národopisný betlém patří k nejkrásnějším a nejoblíbenějším vystřihovacím betlémům už po několik generací. Autorka ho vytvářela s láskou, navštěvovala různé části Čech, Moravy i Slovenska, kde studovala a malovala si kroje do svých náčrtníků. Betlém vznikl po druhé světové válce, vyšel poprvé až v roce 1958 ve vydavatelství a nakladatelství Lidová demokracie. Byl vtištěn ofsetem v Severografii, n. p. závod 4 Červený Kostelec, na tenkém papíře 34×45 cm na čtyřech arších. Náklad prvního vydání byl 20 000 kusů a cena 6,30 Kčs. Pro velký zájem byl hned v roce 1959 vydán znovu stejným nakladatelstvím a ve stejné tiskárně. Další vydání se uskutečnilo v roce 1969 nakladatelstvím ČSL Lidová demokracie-Vyšehrad v Praze. HÁNOVI, Josef a Hana. Národopisný betlém. *Betlémář* 27/2011. [online]. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: https://vanocnibetlem.cz/autori_betlemu/fischerova_kvetchova.htm.

20 Rukopis 1940, Rodinný archiv MFK.

21 Vlastní životopis sepsaný Marií Fischerovou-Kvěchovou v roce 1954 a adresovaný Státnímu nakladatelství dětské knihy za účelem prolomit nepřítelství systému a v neúspěšné snaze vydat ilustrace lidových písní. Rodinný archiv MFK.

22 Tamtéž.

Filoména Chvilíčková (vlevo), Vlčnov 1947. Foto J. Látalová, Slováké muzeum v Uherském Hradišti.

Vlčnovská nevěsta A. Chvilíčková, Vlčnov 1947. Foto J. Látalová, Slováké muzeum v Uherském Hradišti.

přerušeno, její bohatá ilustrátorská činnost měla vliv na utváření estetického cítění dětí několika generací.

Velmi podobné osudy potkaly i některé z dalších protagonistů zařazených do projektu Průmysl a umění, téměř zapomenutých podnikatelů a umělců prvorepublikové éry. Výstupy z projektu, zaměřené vedle Fischerových na spolupráci architekta Josefa Gočára s bratry Binkovými, kooperaci majitele mechanické tkalcovny a tiskárny na potisk látek Josefa Sochora s malířem Františkem Kyselou a synergii MUDr. Karla Kocha s architektem Dušanem Jurkovičem, byly prezentovány vedle Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně ve Východočeském muzeu v Pardubicích, v Galerii Středočeského kraje v Kutné Hoře a v Muzeu města Bratislavy.

PhDr. Blanka PETRÁKOVÁ (n. 1964) je zaměstnána v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně jako etnografka a vedoucí Muzea luhačovického Zálesí. V muzejní praxi se zaměřuje na lidovou výtvarnou kulturu a luhačovické lázeňství. Dlouhodobě se věnuje tematice lidového oděvu na Zálesí a jižním Valašsku.

Manželé Fischerovi u Chvilíčkových na búde, Vlčnov 1951. Soukromý archiv.

Fischer Family Exhibition and Marie Fischerová-Kvěčhová in the Museum of South-East Moravia in Zlín

Abstract

There was an exhibition held in the Museum of South-East Moravia (March 23 – August 28, 2022) called HEAD UP! WE KEEP ON GOING! Fischer family and Marie Fischerová-Kvěčhová. The exhibition was held in cooperation with the Academy of Arts and Architecture and Design in Prague as a part of the project Industry and Art. As a motto of the exhibition and its catalogue Masaryk's Head up! WE keep on going! which the Fischer adopted in the hard times of WW II and the time after, was chosen. The centre of the exhibition was the work of academic painter (the title granted during communist era replaced by MgA) Marie Fischerová-Kvěčhová (1892–1984) dedicated to three main themes: nature, folk culture and children. Marie Fischerová-Kvěčhová was famous as illustrator and author of books for children, and she published around 80 titles. Her interest in folk culture brought her to South-East Moravia which she repeatedly visited together with her family. She kept coming back to visit her friends in Vlčnov, Velká and Veličkou and Tupesy. Here she made a lot of paintings, drawings and colour studies. Both her daughters followed in her footsteps – a sculptor and potter Marie Broková and a photographer and ethnographer Jelena Látalová.

As an artist connected with Masaryk's democracy, she was declared a government painter of the first republic after the communist putsch. Even though she was not allowed to publish her books with her illustrations for long decades, her prolific illustration activities influenced the development of aesthetic feelings of children for several generations.

Key words: Marie Fischerová-Kvěčhová, Vlčnov, Velká nad Veličkou, Tupesy, Jelena Látalová, folk costume, Moravian Slovak Museum

Ausstellung Die Fischers und Marie Fischerová-Kvěčová im Regionalmuseum Südostmähren in Zlín

Zusammenfassung

Vom 24. 3. bis 28. 8. 2022 zeigte das Regionalmuseum Südostmähren in Zlín die Ausstellung KOPF HOCH! IMMER WEITER! Die Fischers und Marie Fischerová-Kvěčová. Die Ausstellung entstand in Zusammenarbeit mit der Prager Hochschule für angewandte Kunst im Rahmen des Projekts Industrie und Kunst. Als Motto der Ausstellung und des Katalogs, der zu ihr erschien, wählte man Masaryks Wahlspruch „Kopf hoch! Immer weiter!“, den sich die Familie Fischer in den schweren Zeiten der Kriegs- und Nachkriegsära zu eigen machte. Schwerpunkt der Ausstellung war das Werk der akademischen Malerin Marie Fischerová-Kvěčová (1892–1984), die sich den drei Hauptthemen Natur, Volkskultur und Kinder widmete. Die Künstlerin wurde insbesondere als Illustratorin und Verfasserin von Kinderbüchern berühmt und gab an die 80 Titel heraus. Ihr Interesse an der Volkskultur führte sie nach Südostmähren, wohin sie mit ihrer Familie wiederholt zurückkehrte, insbesondere zu Freunden in Vlčnov, Velká nad Veličkou und Tupesy. Sie schuf unzählige Gemälde, Zeichnungen und farbige Studien. In ihre Fußstapfen traten beide Töchter – die Bildhauerin und Keramistin Marie Broková und die Fotografin und Ethnografin Jelena Látalová.

Als mit Masaryks Demokratie verbundene Künstlerin wurde Marie Fischerová-Kvěčová nach dem kommunistischen Putsch als Regierungsmalerin der ersten Republik bezeichnet. Obwohl die Herausgabe von Büchern mit ihren Illustrationen mit Antritt der kommunistischen Macht für lange Jahrzehnte unterbrochen wurde, beeinflusste ihre reiche Illustratorentätigkeit die Herausbildung des ästhetischen Fühlens mehrerer Generationen Kinder.

Stichwörter: Marie Fischerová-Kvěčová, Vlčnov, Velká nad Veličkou, Tupesy, Jelena Látalová, Volkstrachten, Museum der Mährischen Slowakei